

حل تمرین درس ۲۳ (کتاب نحو مقدماتی)

پرسش و تمرین

۱. حروف غیر عاملی که در کتاب آمده است چه تعدادی هستند؟
۲. حروف عطف چند نوع می باشد؟ با ذکر سه مثال توضیح دهید.
  - جاء زید ثم سعید
  - جاء زیدُ او سعیدُ
  - جاء زیدُ لاسعیدُ
۳. معنای لغوی کلمات ذیل را بنویسید:
  - عطف
  - تفصیل: اما
  - رَدْع: کلا
  - مفاجاة: اذو اذا - ناگهان
  - تحقیق: تأکید
۴. حروف تحضیض چه هنگام معنای توبیخ و چه هنگام معنای تشویق می دهند؟
۵. الف و لام گاهی برای عهد ذهنی است و گاه ذکری و گاه حضوری، برای هر کدام یک مثال ذکر کنید.
۶. هر یک از حروف ذیل چند نام دارند؟ و در هر صورت آیا عامل اند یا غیر عامل؟ با ذکر ترجمه بنویسید.
  - لا
  - وَ: عطف ، قسم
  - لـ : ناصب فعل عامل
  - أَنْ: ناصب فعل حرف تفسیر
  - أَيْ: تفصیل غیر حال
  - حَتَّى: ناصب فعل - حرف - جر - عامل - حرف عطف
  - إِنْ: حرف شرط
  - إِلَّا: حرف استثنا عامل
  - عَدَا: حرف استثنا عامل
  - أ: حرف استفهام
۷. جدول ذیل را تکمیل کنید:

معنی	نام	حرف		معنی	نام	حرف
------	-----	-----	--	------	-----	-----

هَلْ	حرف استفهام	آیا؟	قَدْ	حرف تحقیق	قطعاً
لَوْ	حرف شرط	اگر	ثُمَّ	حرف عطف	سپس
هَلَّا	حرف تحضیض	چرا	مَا	حرف شبیه به لیس	نیست
أَلَا	حرف تنبیه	آگاه باشید	أَمَّا	حرف تنبیه	آگاه باشید
إِلَّا	حرف استثنا	مگر	أَمَّا	حرف تفصیل	خواه
أَلَّا	حرف تحضیض	چرا	لَوْ مَا	حرف تحضیض	چرا
لَوْلَا	حرف تحضیض	چرا (منفی)	أَذْ	حرف مفاحة	ناگهان
كَلَّا	حرف ردع	هرگز	إِذَنْ	ناصب فعل مضارع	آن موقع

۸. جدول حروف عامل و غیر عامل را به سه اساس ذیل تنظیم و سه بار بازنویسی کنید:

الف. بر اساس حروف مختص به اسم حروف مختص به فعل، حروف مشترک.

ب. بر اساس حروف احادیه، حروف ثنائیه، حروف ثلاثیه، حروف رباعیه، حروف خماسیه.

ج. بر اساس حرف اول آنها به ترتیب حروف الفبا.

۹. در جمله های ذیل تمام حروفی که خوانده اید را بیابید و نام و معنای هر کدام را بنویسید.

(۱) سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انطَلَقْتُمْ إِلَىٰ مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يُفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا.

• سَيَقُولُ: حرف استقبال

• سَيَقُولُ: فعل

• الْمُخَلَّفُونَ: فاعل و مرفوع به واو

• إِذَا: مفعول فيه

- انْطَلَقْتُمْ: فعل
- انْطَلَقْتُمْ: فاعل
- إِلَى مَعَانِمَ: ج و م
- لَتَأْخُذْهُمَا: فعل
- لَتَأْخُذْهُمَا: فاعل
- لَتَأْخُذْهُمَا: م. به
- ذَرُونَا: فعل
- ذَرُونَا: فاعل
- ذَرُونَا: م. به
- نَتَّبِعْكُمْ: فعل، فاعل: نحن مستتر
- نَتَّبِعْكُمْ: م. به
- يُرِيدُونَ: فعل
- يُرِيدُونَ: فاعل
- أَنْ يُبَدِّلُوا: مضارع منصوب
- يُبَدِّلُوا: فاعل
- كَلَامَ: م. به
- اللَّهُ: م. اليه
- قُلْ: فعل، فاعل: انت مستتر
- لَنْ تَتَّبِعُونَا: مضارع منصوب
- تَتَّبِعُونَا: فاعل
- تَتَّبِعُونَا: م. به
- كَذَلِكَ: ج و م
- اللَّهُ: فاعل
- مِنْ قَبْلُ: ج و م
- فَسَيَقُولُونَ: حرف استقبال
- فَسَيَقُولُونَ: فعل
- فَسَيَقُولُونَ: فاعل
- بَلْ: حرف عطف
- تَحْسُدُونَنَا: فاعل

حرف جار مجازي بمنزلة طلب

- تَحْسُدُونَنَا: م. به
- بَلْ: حرف عطف
- كَانُوا: اسم كان، مرفوع
- لَا يَفْقَهُونَ: خبر كان، منصوب محلاً
- قَلِيلاً: مستثنى

٢) وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ.

- وَ: حرف عطف
- مَا: نفي
- الْمُؤْمِنُونَ: اسم كان، مرفوع
- لِيَنْفِرُوا: خبر كان (مضارع منصوب)
- لِيَنْفِرُوا: فاعل
- كَافَّةً: حال
- لَوْلَا: حرف تخصيص
- نَفَرَ: فعل ماضي
- مِنْ كُلِّ: ج و م
- فِرْقَةٍ: م. اليه
- مِنْهُمْ: ج و م
- طَائِفَةٌ: فاعل
- لِيَتَفَقَّهُوا: مضارع منصوب
- لِيَتَفَقَّهُوا: فاعل
- فِي الدِّينِ: ج و م
- وَلِيُنذِرُوا: مضارع منصوب
- وَلِيُنذِرُوا: فاعل
- قَوْمَهُمْ: م. به
- قَوْمَهُمْ: م. اليه
- إِذَا: مفعول فيه
- رَجَعُوا: فعل
- رَجَعُوا: فاعل

- إِلَيْهِمْ: ج و م
- لَعَلَّهُمْ: اسم لعل و منصوب
- يَحْذَرُونَ: خبر لعل، محلاً مرفوع

(٣) لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ نَجْمَعَهُ عِظَامَهُ بَلَى قَادِرِينَ عَلَى أَنْ نَسُوِّيَ بَنَانَهُ بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ.

- لا: حرف زائد
- أُقْسِمُ: فعل و فاعل: انا مستتر
- بِيَوْمِ: ج و م
- الْقِيَامَةِ: م. اليه
- وَ: عطف
- أُقْسِمُ: فعل و فاعل: انا مستتر
- بِالنَّفْسِ: ج و م
- اللَّوَّامَةِ: صفت
- أ: حرف استفهام
- يَحْسَبُ: فعل
- الْإِنْسَانُ: فاعل
- أَنْ: حروف مشبهه بالفعل
- لَنْ نَجْمَعَهُ: مضارع منصوب، فاعل: نحن مستتر، خبر ان
- عِظَامَهُ: م. به
- عِظَامَهُ: م. اليه
- بَلَى: حرف جواب
- قَادِرِينَ: حال
- عَلَى: حرف جر
- أَنْ نَسُوِّيَ: (مضارع) منصوب، فعل و فاعل: نحن مستتر
- بَنَانَهُ: م. به
- بَنَانَهُ: م. اليه
- بَلْ: حرف عطف
- يُرِيدُ: فعل
- الْإِنْسَانُ: فاعل

- لِيَفْجُرَ: مضارع منصوب
- أَمَامَهُ: م. فيه
- أَمَامَهُ: م. اليه

٤) يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِعَبْدٍ مِنْ عِبِيدِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: أَشَكَرْتَ فُلَانًا؟ فَيَقُولُ: بَلْ شَكَرْتُكَ يَا رَبِّ. فَيَقُولُ: لَمْ تَشْكُرْنِي إِذْ لَمْ تَشْكُرْهُ.

- يَقُولُ: فعل
- اللَّهُ: فاعل
- تَبَارَكَ: صفت
- وَتَعَالَى: معطوف
- لِعَبْدٍ: ج و م
- مِنْ عِبِيدِهِ: ج و م
- عِبِيدِهِ: م. اليه
- يَوْمَ: مفعول فيه
- الْقِيَامَةِ: م. اليه
- أَشَكَرْتَ: حرف استفهام
- أَشَكَرْتَ: فعل
- أَشَكَرْتَ: فاعل
- فُلَانًا: م. به
- فَيَقُولُ: فعل و فاعل: هو مستتر
- بَلْ: حرف عطف
- شَكَرْتُكَ: فاعل
- شَكَرْتُكَ: م. به
- يَا: حرف ندا
- رَبِّ: مضاف - منادا و منصوب تقديرى
- فَيَقُولُ: فعل و فاعل: هو مستتر
- لَمْ تَشْكُرْنِي: مضارع مجزوم، فاعل: انت مستتر
- لَمْ تَشْكُرْنِي: م. به
- إِذْ: مفعول فيه
- لَمْ تَشْكُرْهُ: مضارع مجزوم

• تَشْكُرُهُ: م. به

حوزه مجازیه همسندس طلب